

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗНУ

Протокол

№ _____ від _____ .26

Шило Г.М.
(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації вчителів мовно-літературної освітньої галузі, які забезпечують реалізацію державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання)

**МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА В НУШ:
ЗМІСТОВІ ПРІОРИТЕТИ, МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА
ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ**

Розробник: Центр післядипломної освіти та професійних кваліфікацій Запорізького національного університету (Бакаленко Ірина Миколаївна, к. пед. н., доцент кафедри української літератури, Запорізький національний університет; Меркулова Оксана Володимирівна, к. філол. н., доцент кафедри української мови, Запорізький національний університет; Ніколаєнко Валентина Миколаївна, к. філол. н., доцент кафедри української літератури, Запорізький національний університет).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 р. № 904).

Термін дії програми: з 01.04.2026 до 01.04.2030 року.

Рецензенти:

Христіанінова Р. О., д. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови, Запорізький національний університет

Павленко І Я., д. філол. н., професор, завідувач кафедри слов'янської філології, Запорізький національний університет

1. Пояснювальна записка

Актуальність програми. Сучасний етап розвитку української освіти характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими реалізацією концепції Нова українська школа, оновленням державних стандартів та переходом до компетентної моделі навчання, необхідністю формування в учнів ключових компетентностей XXI століття. У цьому контексті особливої актуальності набуває модернізація мовно-літературної освіти, адже саме вона забезпечує формування та розвиток комунікативної компетентності учнів, критичного мислення, читацької культури, культурної ідентичності та здатності до ефективної взаємодії в інформаційному суспільстві.

В умовах освітніх трансформацій особливої актуальності набуває підготовка вчителів української мови та літератури до реалізації нових змістових орієнтирів навчання, використання сучасних методичних стратегій, інтерактивних технологій та цифрових інструментів, здійснення формувального оцінювання та створення освітнього середовища, орієнтованого на розвиток особистості учня.

Виклики сьогодення (цифровізація освіти, потреба в індивідуалізації навчання, формування критичного мислення) та сучасна практика шкільної освіти зумовлюють необхідність постійного професійного розвитку учителів-словесників. Тому підвищення кваліфікації вчителів має бути спрямоване на оновлення методичного інструментарію, розвиток інноваційного педагогічного мислення та формування здатності ефективно реалізовувати компетентнісний підхід у мовно-літературній освіті. Особлива увага у програмі приділяється використанню сучасних підходів й освітніх технологій та цифрових ресурсів у викладанні української мови та літератури. Програма актуалізує навички вчителя щодо застосування інтерактивних методів навчання, елементів гейміфікації, цифрових освітніх платформ, мультимедійних ресурсів, візуалізації навчального матеріалу та онлайн-інструментів для організації співпраці й зворотного зв'язку з учнями. Це дозволить педагогам зробити уроки української мови та літератури змістовними, сучасними, інтерактивними та практикоорієнтованими для учнів, сприятиме формуванню мовної культури, читацької компетентності та активної громадянської позиції школярів.

Цільова група: вчителі української мови та літератури закладів загальної середньої освіти, які забезпечують реалізацію державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 1 кредит ЄКТС (30 годин)

Особливості реалізації програми: Немає.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, змішана.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток та удосконалення професійних компетентностей учителів української мови і літератури 7–9 та 10 класів закладів загальної середньої освіти, необхідних для успішної реалізації вимог Державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання) та змістових пріоритетів мовно-літературної освіти в Новій українській школі на засадах інноваційних підходів через опанування сучасних методичних стратегій, інноваційних педагогічних технологій, організаційних моделей навчання та цифрових інструментів навчання для формування мовної особистості учня та розвитку його життєвих навичок.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити розвиток професійних компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти, необхідних для реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в умовах циклу предметного навчання;

- актуалізувати та поглибити професійні знання вчителів української мови і літератури щодо сучасних методичних підходів до навчання в умовах реалізації концепції Нової української школи та вимог Державного стандарту базової середньої освіти;

- сформуванати у вчителів сучасне розуміння організації освітнього процесу, у якому центральним результатом навчання є здатність учнів застосовувати знання з української мови та літератури для розв'язання навчальних, комунікативних і життєвих завдань на засадах компетентнісного підходу;

- розкрити дидактичний потенціал сучасних підходів (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного та STEM-орієнтованого, ціннісного) у навчанні української мови і літератури;

- удосконалити професійні вміння педагогів проектувати освітнє середовище на засадах універсального дизайну, організовувати інтерактивну навчальну діяльність, створювати навчальні завдання з української мови та літератури з використанням інноваційних підходів, сучасних методичних стратегій та педагогічних технологій;

- підвищити обізнаність учителів щодо забезпечення наступності між освітніми циклами, використання можливостей підручників і цифрових додатків;

- удосконалити вміння застосовувати сучасні цифрові технології та електронні освітні ресурси в організації очного, змішаного й дистанційного навчання;

- розвинути готовність учителів застосовувати інструменти формуального оцінювання та рефлексивні практики для підтримки індивідуальної освітньої траєкторії та мотивації здобувачів освіти;

- сприяти розвитку цифрової компетентності педагогів через опанування сучасних цифрових інструментів для проєктування, організації, оцінювання, аналізу та рефлексії освітнього процесу;
- сприяти професійному зростанню вчителя відповідно до вимог оновленого Професійного стандарту (2024 р.), підвищуючи його фахову спроможність, конкурентоздатність і готовність до проходження сертифікації.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: мовно-комунікативна компетентність (А1); предметно-методична компетентність (А2); інформаційно-цифрова компетентність (А3); організаційна компетентність (Г2); оцінювально-аналітична компетентність (Г3); здатність до навчання вродовжиття (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Після завершення програми слухачі зможуть:

Знати:

- сучасні тенденції розвитку шкільної освіти та концептуальні засади мовно-літературної освіти в НУШ;
- вимоги Державного стандарту та модельних навчальних програм до викладання мовно-літературної освітньої галузі;
- принципи організації освітнього процесу та сучасні методичні підходи (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегрований, STEM, ціннісний) до викладання української мови та літератури;
- принципи моделювання змісту навчання відповідно до обов’язкових результатів навчання.

Уміти:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;
- використовувати сучасний методичний інструментарій у процесі викладання української мови та літератури у базовій школі з врахуванням потреб учнівської молоді;
- застосовувати інноваційні педагогічні технології;
- інтегрувати цифрові інструменти в освітній процес (очний / змішаний / дистанційний формати), забезпечуючи високу мотивацію та залученість здобувачів освіти;
- проєктувати уроки, компетентісно орієнтовані завдання та освітні матеріали, що стимулюватимуть творчий потенціал учнів.

Володіти навичками:

- організації інтерактивної навчальної діяльності;
- використання різноманітних інструментів формувального оцінювання, самооцінювання, рефлексії та інноваційних методів для підвищення результативності та мотивації школярів;

- планування й алгоритми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачі освіти;
- створення освітніх проєктів та навчальних кейсів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності, системності, практичної спрямованості, академічної доброчесності та відповідності вимогам Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти. Оцінювання здійснюється на засадах компетентнісного підходу за бальною системою та передбачає комплексну перевірку сформованості професійних компетентностей, практичних умінь і засвоєння теоретичних положень програми.

Інструменти оцінювання:

Максимальна кількість балів – 100, з них:

до 60 балів – за виконання практичних завдань (кейсів, проєктних робіт, методичних розробок, аналізу педагогічних ситуацій тощо);

до 40 балів – за підсумкове тестування, що перевіряє розуміння ключових понять, підходів, методів та нормативних засад організації мовно-літературної освіти.

Практичні завдання оцінюються за такими критеріями:

- відповідність змісту завдання поставленим вимогам;
- обґрунтованість педагогічних рішень;
- інноваційність та практична орієнтованість запропонованих підходів;
- володіння предметними знаннями;
- повнота та структурованість подання матеріалу.

Прохідний бал – 60, за умови набрання не менше 35 балів за практичні завдання, що підтверджує сформованість прикладних професійних умінь і готовність до впровадження отриманих знань у педагогічній діяльності.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат

Вартість: 750 гривень

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення педагогів із сучасними методологічними підходами до організації навчання української мови та літератури в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, зокрема із засадами компетентнісного, діяльнісного, інтегративного, ціннісного та STEM-орієнтованого підходів, а також нових моделей оцінювання навчальних досягнень учнів. Значна увага приділяється розширенню методичного інструментарію вчителя щодо використання

міжпредметної інтеграції, елементів STEM-орієнтованого навчання, а також застосуванню цифрових освітніх ресурсів для візуалізації мовних і літературних явищ та організації активної пізнавальної діяльності учнів.

Особливістю програми є поєднання теоретичної підготовки з практикоорієнтованими видами діяльності, що передбачають розроблення сучасних моделей уроків української мови та літератури, створення навчальних кейсів на основі реальних комунікативних ситуацій, конструювання інструментів формуального оцінювання результатів навчання, а також використання інтерактивних методів і цифрових сервісів у процесі організації освітньої діяльності учнів.

Самостійна робота слухачів спрямована на опрацювання нормативно-правових документів та методичних матеріалів, аналіз модельних навчальних програм та підручників з української мови та літератури для 7–9 та 10 класів, виконання індивідуальних практичних завдань, розроблення фрагмента сучасного уроку із застосуванням інноваційних технологій, а також рефлексію власного педагогічного досвіду з урахуванням вимог оновленого Професійного стандарту вчителя.

Підсумкові заходи включають виконання підсумкового тестування та оцінювання практичних робіт за встановленими критеріями.

Зміст програми складається з 2 модулів та 8 взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 40 тестових та 2 відкритих питань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів.

Прохідний бал – 60 (з них не менше 35 балів за практичні завдання).

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Загальна кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них:

8 год – лекційні заняття

16 год – практична робота

4 год – самостійна робота

2 год – контрольні заходи (підсумковий контроль).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення та теоретико-методологічні засади реалізації мовно-літературної освіти в Новій українській школі					
Тема 1.1. Теоретико-концептуальні засади розвитку	2	2	-	-	4

мовно-літературної освіти в умовах реалізації концепції Нової української школи					
Тема 1.2. Навчально-методичне забезпечення мовно-літературної освіти у 7–9 та 10 класах: інтеграція підручника та цифрових платформ	-	2	1	-	3
<i>Разом за модулем</i>	2	4	1	-	7
МОДУЛЬ 2. Методичні стратегії, освітнє середовище та інструменти сучасного навчання української мови та літератури					
Тема 2.1. Сучасні педагогічні підходи до навчання української мови і літератури. Компетентнісно орієнтовані навчальні завдання як інструмент реалізації компетентнісного підходу у мовно-літературній освітній галузі	1	2	-		3
Тема 2.2. Проблемне, проектне та кооперативне навчання як сучасні освітні технології для досягнення очікуваних результатів і формування ціннісних ставлень учнів на уроках української мови та літератури	1	2	1		4
Тема 2.3. Сучасні методичні та цифрові ресурси для організації навчання і онлайн-взаємодії на уроках української мови та літератури у другому циклі базової школи	1	2	1	-	4
Тема 2.4. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів у мовно-літературній освітній галузі: формувальне оцінювання, зворотний зв'язок та розвиток навчальної мотивації	1	2	-	-	3
Тема 2.5. Сучасні методики розвитку читацької грамотності та формування	1	2	1	-	4

національної ідентичності на уроках української мови і літератури					
Тема 2.6. Проектування та організація сучасного освітнього простору та уроку української мови і літератури: методичні стратегії та інноваційні підходи	1	2	-	-	3
<i>Разом за модулем</i>	6	12	3	-	21
Підсумкові заходи					
Діагностування результатів навчання	-	-	-	2	2
Усього	8	16	4	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тема 1.1. Теоретико-концептуальні засади розвитку мовно-літературної освіти в умовах реалізації концепції Нової української школи.

Концептуальні положення оновленого Державного стандарту базової середньої освіти та стандарту профільної освіти, що ґрунтуються на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підходах. Зміст мовно-літературної освіти для учнів 7–9 та 10 класів. Цільові орієнтири та компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі: методичні стратегії розвитку мовної й читацької компетентностей учнів.

Структура та логіка побудови курсу української мови та літератури в базовій школі відповідно до модельних навчальних програм НУШ. Наскрізні змістові лінії мовно-літературної освітньої галузі та їхнє значення для формування комунікативної, читацької й культурної компетентностей учнів. Послідовність і наступність навчання: від засвоєння базових мовних і літературних понять у 5–6 класах до узагальнення та систематизації знань, розвитку аналітичного й інтерпретаційного читання, формування здатності до критичного осмислення художніх текстів у 7–9 та 10 класах.

Визначення обов'язкових результатів навчання у мовно-літературній освітній галузі та особливості організації профільного навчання в старшій школі. Поєднання теоретичних знань із формуванням практичних комунікативних умінь, розвитком читацької культури й підтримкою освітнього та професійного самовизначення учнів.

Тема 1.2. Навчально-методичне забезпечення мовно-літературної освіти у 7–9 та 10 класах: інтеграція підручника та цифрових платформ

Огляд та аналіз модельних навчальних програм мовно-літературної галузі, визначення особливостей кожної з них. Опис змісту мовно-літературної галузі та видів навчальної діяльності учнів. Особливості реалізації різних видів навчальної діяльності в освітньому процесі, узгодження її вимог, змісту з мовно-літературною галуззю Державного стандарту.

Розроблення навчальних програм на основі модельних навчальних програм або навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти. Особливості побудови освітніх програм з української мови для 7-9 та 10 класів, їх змістове наповнення відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої школи.

Навчально-методичне забезпечення мовно-літературної освітньої галузі у 7-9 та 10 класах. Поєднання потенціалу підручника як основи організації освітнього процесу та цифрових платформ методичної підтримки й онлайн-ресурсів для поглиблення знань та забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учнів. Огляд та аналіз навчально-методичного забезпечення мовно-літературної галузі.

МОДУЛЬ 2. МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ, ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ІНСТРУМЕНТИ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Тема 2.1. Сучасні педагогічні підходи до навчання української мови і літератури. Компетентнісно орієнтовані навчальні завдання як інструмент реалізації компетентнісного підходу у мовно-літературній освітній галузі.

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. STEM-орієнтований підхід у навчанні предметів. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок.

Інтеграція ігрових методик і симуляційних форматів у навчальний процес. Активізація сприйняття художніх творів через моделювання практичних ситуацій, використання ігрових сценаріїв та стимулювання творчих здібностей учнів.

Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Компетентнісно орієнтовані завдання як провідний інструмент реалізації компетентнісного підходу в навчанні української мови і літератури. Переорієнтація освітнього процесу від репродуктивних форм роботи до діяльнісних, проблемних і творчих завдань як умова активізації пізнавальної діяльності учнів. Контекстність і наближеність завдань до реального життя як чинник формування здатності учнів переносити знання у нові ситуації.

Інтеграція мовної, літературної, комунікативної та соціокультурної компетентностей у процесі виконання компетентісно орієнтованих завдань як основа цілісного розвитку особистості учня. Розвиток критичного мислення, творчості, комунікативних умінь і здатності до співпраці як відповідь на запити сучасного суспільства. Компетентісно орієнтовані завдання як основа формування ключових і предметних компетентностей відповідно до сучасних освітніх стандартів.

Тема 2.2. Проблемне, проєктне та кооперативне навчання як сучасні освітні технології для досягнення очікуваних результатів і формування ціннісних ставлень учнів на уроках української мови та літератури

Освітні технології навчання, виховання та розвитку учнів для досягнення очікуваних результатів та формування ціннісних ставлень на уроках української мови і літератури: проблемне, проєктне та кооперативне навчання.

Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту. Спільні й відмінні риси проблемного та проєктного навчання. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Діяльнісний підхід: організація навчання на засадах активної участі учнів у пізнавальній діяльності (основні принципи, етапи та структура навчальної діяльності, орієнтація на досягнення освітнього результату). Зміна ролі вчителя як організатора, фасилітатора й наставника освітнього процесу. Реалізація діяльнісного підходу через проблемне навчання, проєктну та дослідницьку діяльність, кооперативні форми роботи, моделювання життєвих ситуацій, практико-спрямовані та рефлексивні завдання.

Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості. Технології розвитку критичного мислення як ефективний інструмент встановлення зв'язків між класичними літературними сюжетами та актуальними проблемами сучасності. Використання діяльнісних та інтерактивних методів, що сприяють переходу учнів від пасивного сприйняття інформації до активного аналізу й дослідження тексту.

Сутність STEM/STEAM-підходів у сучасній освіті. Можливості впровадження STEM/STEAM у мовно-літературній галузі. Мовна аналітика як складова STEM-підходу. Цифрові інструменти у реалізації STEAM-підходу. Проєктна діяльність як основа STEAM-навчання. Розвиток ключових і м'яких навичок учнів. Педагогічні умови ефективного впровадження STEM/STEAM на уроках української мови та літератури.

Тема 2.3. Сучасні методичні та цифрові ресурси для організації навчання і онлайн-взаємодії на уроках української мови та літератури у другому циклі базової школи

Сучасні підходи до підвищення якості освіти та забезпечення рівного доступу учнів до навчання. Переорієнтація традиційних моделей навчання на

гнучкі та індивідуалізовані освітні практики, що враховують потреби й можливості кожного учня. Цифрова компетентність учителя як важливий складник його професійного розвитку. Практичні алгоритми використання сучасних освітніх платформ і онлайн-ресурсів для організації ефективного освітнього процесу. Функціональні можливості освітніх платформ та інтерактивних сервісів для проведення уроків української мови та літератури, створення інтерактивних завдань і забезпечення активної навчальної взаємодії. Використання технологій штучного інтелекту в освітній діяльності: ознайомлення з можливостями чат-ботів та формування навичок їх застосування в педагогічній практиці. Принципи, формати та особливості ефективного онлайн-комунікації в освітньому середовищі.

Тема 2.4. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів у мовно-літературній освітній галузі: формувальне оцінювання, зворотний зв'язок та розвиток навчальної мотивації

Нормативно-методичні засади оцінювання результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі відповідно до вимог Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти. Особливості компетентнісного підходу до оцінювання: орієнтація на розвиток мовної, читацької та комунікативної компетентностей учнів.

Формувальне та рефлексивне оцінювання як інструмент підтримки навчального поступу учнів, індивідуальної освітньої траєкторії та розвитку внутрішньої мотивації школярів: принципи, функції та педагогічні можливості. Методи й інструменти формуального оцінювання на уроках української мови та літератури (спостереження, рубрики, чек-листи, самооцінювання, взаємооцінювання, рубрики, портфоліо учня, рефлексивні вправи). Особливості оцінювання різних видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма, аналізу та інтерпретації художнього тексту. Розроблення критеріїв та індикаторів оцінювання навчальних досягнень учнів у мовно-літературній галузі. Поєднання формуального та підсумкового оцінювання в освітньому процесі. Використання цифрових інструментів для організації оцінювання та зворотного зв'язку з учнями. Використання зворотного зв'язку для коригування освітнього процесу, підвищення якості освітніх результатів, розвитку навчальної мотивації та формуванні рефлексії учнів. Практичні підходи до конструювання компетентнісно орієнтованих завдань для оцінювання навчальних результатів.

Принципи особистісно орієнтованого оцінювання: урахування індивідуальних можливостей, позитивна динаміка результатів, партнерська взаємодія вчителя й учня. Узгодження критеріїв оцінювання з обов'язковими результатами навчання Державного стандарту.

Сутність рефлексії як інструменту усвідомлення учнями власного поступу, труднощів і досягнень у навчанні.

Тема 2.5. Сучасні методики розвитку читацької грамотності та формування національної ідентичності на уроках української мови і літератури

Стратегія розвитку читання «Читання як життєва стратегія». Міжнародне дослідження якості освіти – PISA. Читацька грамотність. Розвиток навичок читання у XXI столітті. Проблеми формування читацької грамотності. Особливості розвитку навичок читання в умовах НУШ. Порівняння традиційного та цифрового читання: когнітивні та психологічні аспекти.

Адаптивні освітні програми та цифрові підручники для різних рівнів читацької компетентності. Інтерактивні вправи та ігри для розвитку швидкочитання та розуміння тексту. Використання VR/AR-технологій для інтерактивного читання та занурення у текст. Штучний інтелект та персоналізовані рекомендації текстів для розвитку читання. Розробка уроків та проєктів із використанням цифрових ресурсів для читання. Медіаграмотність та цифрова культура у процесі читання. Оцінювання та моніторинг читацьких навичок у цифровому середовищі. Дидактичні принципи та стратегії створення завдань з розвитку навичок читання з використанням цифрових засобів навчання.

Тема 2.6. Проєктування та організація сучасного освітнього простору та уроку української мови і літератури: методичні стратегії та інноваційні підходи

Створення сучасного, безпечного та педагогічно комфортного освітнього середовища, що забезпечує ефективну організацію навчальної діяльності на уроках української мови та літератури. Використання цифрових освітніх ресурсів, мультимедійних інструментів і онлайн-платформ в умовах очного, змішаного та дистанційного навчання. Дотримання принципів академічної доброчесності, інформаційної безпеки та етичної взаємодії в освітньому процесі, а також застосування педагогічних стратегій, спрямованих на створення безпечного комунікативного простору та підтримку психологічного комфорту учнів. Універсальний дизайн у закладі освіти.

Методичні стратегії проєктування та організації сучасного уроку української мови і літератури. Моделювання занять, що забезпечують урахування індивідуальних особливостей і можливостей, різноманітних освітніх потреб здобувачів освіти та сприяють гнучкості й доступності навчального процесу.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практична складова курсу спрямована на формування й удосконалення професійних компетентностей учителів української мови та літератури у контексті реалізації сучасних підходів Нової української школи. Орієнтовні завдання спрямовані на розвиток й удосконалення умінь ефективно проєктувати освітній процес та інтегрувати теоретичні знання у повсякденну педагогічну діяльність.

Тема 1.1. Теоретико-концептуальні засади розвитку мовно-літературної освіти в умовах реалізації концепції Нової української школи

1. Аналіз концептуальних документів. Опрацювати ключові документи НУШ (Державний стандарт, концепції, методичні рекомендації) і скласти таблицю відповідності цінностей концепції НУШ та мовно-літературної освіти.

2. Створення інфографіки «Модель мовно-літературної освіти в НУШ». Візуалізувати взаємозв'язок цілей, компетентностей і очікуваних результатів у вигляді інфографіки.

3. Кейс-аналіз практичних ситуацій. Розглянути 2–3 приклади уроків та визначити, як реалізується концепція компетентнісного підходу. Запропонувати альтернативні методичні рішення.

Тема 1.2. Навчально-методичне забезпечення мовно-літературної освіти у 7–9 та 10 класах: інтеграція підручника та цифрових платформ

1. Аналіз підручника та цифрових ресурсів. Визначити, які завдання підручника можна підсилити цифровими платформами (LearningApps, Canva, Genially). Створити таблицю: «Завдання підручника – цифровий ресурс – очікуваний результат».

2. Міні-кейс «Цифровий супровід літературного твору». Обрати відомий твір та створити інтерактивну карту подій / персонажів. Використати Padlet, MindMeister або Genially; забезпечити можливість для взаємодії учнів.

3. Рефлексія «Ефективність інтеграції підручника та цифрових платформ». Визначити переваги та недоліки використання цифрових ресурсів, візуалізувати у форматі інфографіки / презентації.

Тема 2.1. Сучасні педагогічні підходи до навчання української мови і літератури. Компетентнісно орієнтовані навчальні завдання

1. Створення компетентнісного завдання. Розробити завдання для учнів 7–9 та 10 класів із чітко визначеною мовною та літературною компетентністю. Визначити мету, очікувані результати, критерії оцінювання.

2. Порівняльний аналіз підходів. Порівняти традиційні та компетентнісно орієнтовані завдання. Визначити 3–5 ключових відмінностей, зробити висновки щодо ефективності.

3. Моделювання уроку з компетентнісним завданням. Розробити міні-урок (20–25 хв) з використанням компетентнісного завдання. Вказати послідовність дій, активності, очікувані компетентності.

Тема 2.2. Проблемне, проєктне та кооперативне навчання як сучасні освітні технології

1. Кейс «Проблемна ситуація на уроці». Скласти приклад проблемної ситуації для уроку української мови або літератури. Опишіть завдання так, щоб учні самостійно шукали рішення, використовуючи знання та логіку. Додайте питання для обговорення.

2. Міні-проект «Літературний герой у сучасному контексті». Обрати персонажа з літературного твору та створити проєкт про його «життя» у сучасному світі. Використати презентації, комікси або відео. Вказати мету, етапи роботи, очікуваний результат.

3. Кооперативна гра «Ланцюжок знань». Розробити активність, де учні працюють у групах, щоб послідовно вирішити завдання (аналітика тексту, творче переказування). Визначити правила взаємодії, ролі учасників та критерії оцінювання.

Тема 2.3. Сучасні методичні та цифрові ресурси для організації навчання і онлайн-взаємодії

1. Огляд цифрових ресурсів. Скласти список 5–7 онлайн-платформ для уроків української мови та літератури. Вказати тип ресурсу, функціонал, приклад використання на уроці.

2. Проєкт «Інтерактивний урок». Розробити міні-урок із використанням цифрових інструментів (Google Forms, Padlet, Canva, Kahoot). Вказати тему, ціль, методи, онлайн-активності та критерії оцінювання.

3. Тестування цифрових ресурсів. Створити інтерактивне завдання для учнів (опитування, тест або вікторину). Включити 8–10 запитань, забезпечити автоматичну перевірку та фідбек.

Тема 2.4. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів

1. Розробка інструментів формувального оцінювання. Створити завдання з формувальним оцінюванням для учнів 7–9 та 10 класів. Визначити критерії, систему балів, форму зворотного зв'язку.

2. Аналіз кейсу «Зворотний зв'язок». Опрацювати приклад учнівських робіт і скласти рекомендації для покращення навчальних досягнень. Використати принцип «Позитивне – Що покращити – Наступний крок».

3. Рефлексія «Мотивація через оцінювання». Написати есе про вплив формувального оцінювання на мотивацію учнів. Вказати приклади власного досвіду та зазначити шляхи покращення практики.

Тема 2.5. Сучасні методики розвитку читацької грамотності та формування національної ідентичності

1. Розробка читацького проєкту. Створити міні-проект для учнів, що поєднує аналіз літературного твору та сучасні проблеми суспільства. Вказати мету, активності, очікувані результати.

2. Кейс «Національна ідентичність через літературу». Опрацювати приклад уроку або тексту, який формує цінності та національну ідентичність. Визначити ключові елементи, запропонувати інтерактивні завдання для учнів.

3. Міні-дослідження «Моя читацька стратегія». Проаналізувати власний досвід навчання та прочитані твори, визначити, які методики розвитку читання були ефективні. Вказати приклади, методи та пропозиції для вдосконалення навчання.

Тема 2.6. Проектування та організація сучасного освітнього простору та уроку української мови і літератури: методичні стратегії та інноваційні підходи

1. Моделювання сучасного уроку. Створити план уроку з урахуванням сучасного освітнього простору та інтерактивних методів. Вказати цілі, очікувані компетентності, інтерактивні активності, використання технологій.

2. Кейс «Урок у новому форматі». Проаналізувати приклад уроку з інноваційними методами та скласти план удосконалення. Зазначити сильні сторони, виклики та шляхи покращення.

3. Проєкт «Інноваційна активність для класу». Розробити коротку активність (10–15 хв) для інтеграції творчості, критичного мислення та цифрових ресурсів. Опишіть ціль, правила, матеріали та очікуваний результат.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Оберіть підручник з української мови або української літератури (клас на вибір). Проаналізуйте, яким чином інтеграція мультимедійних ресурсів у підручник стимулює інтерес до навчання та формує ціннісні ставлення до української мови та літератури.

2. Розробіть групове завдання, де учні об'єднуються в команди для пошуку рішень, відповідей на питання чи інтерпретацій твору.

3. Створіть цифровий плакат або інфографіку, яка б відображала очікувані результати навчання за допомогою обраної технології (проблемне, проєктне, кооперативне навчання).

4. «Традиційне vs цифрове читання». Проведіть порівняльний аналіз двох текстів (один у друкованому, інший – цифровому форматі): що легше для розуміння; швидкість читання та запам'ятовування; комфорт сприйняття, концентрація уваги. Проаналізуйте психологічні та когнітивні аспекти читання у різних форматах та розробіть рекомендації для учнів. Створіть коротку презентацію або інфографіку із результатами аналізу та рекомендаціями для учнів: як ефективно комбінувати традиційне і цифрове читання.

5. Створіть методичний гайд (практичний посібник) для вчителів української мови та літератури на тему «Як розвивати читацьку грамотність учнів за допомогою цифрових технологій». У гайді передбачте такі розділи: короткий теоретичний вступ (актуальність проблеми у XXI ст.); огляд 3–4 ефективних цифрових інструментів; приклади завдань або вправ для різних вікових груп; поради щодо диференціації й оцінювання результатів читання; рекомендації з безпечного та етичного використання цифрових ресурсів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2022 № 898). URL: <https://mon.gov.ua/osvita->

[2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text10)

2. Державний стандарт профільної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2024 № 851). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text10>

3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>

4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

6. Про повну загальну середню освіту: Закон України. Редакція від 25.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

7. Професійний стандарт за професіями «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

8. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки: наказ МОН України від 20.08.2025 № 1163. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky>

9. Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти»: наказ МОН від 12.10.2022 № 904 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-vchiteliv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-yaki-vprovadzhuyut-novij-derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

Основна література

1. Електронні підручники. URL: <https://mon.gov.ua/tag/pidruchniki?&tag=pidruchniki>

2. Дмитренко О. Більше, ніж гра: діяльнісний підхід у Новій українській школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/85081/>

3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / Л. З. Ребуха, І. І. Білоус, Р. С. Брик [та ін.] ; за наук. ред. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi75/0055603.pdf>.

4. Литвин В. В. Глибинне навчання: навч. посіб. / В. В. Литвин, Р. М. Пелешак, В. А. Висоцька; М-во освіти і науки України, Нац. ун-

т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2021. 264 с.

5. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.

6. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / уклад.: Г. Ф. Пономарьова, С. Б. Беляєв, О. О. Бабакіна, В. А. Литвин. Харків : Харківська гуманітарно-педагогічна академія, 2023. 266 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054774.pdf>.

7. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.

8. Семенов О., Плужник Ю. Підготовка вчителя до формування читацької грамотності учнів НУШ: теорія і практика: за ред. О. М. Семенов. Суми : Вид во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 138 с.

9. Слижук О. А. Сучасна українська література для підлітків у НУШ: підходи до вивчення. Виклики сучасного світу і література для дітей: проблеми, тенденції, перспективи: Зб. матеріалів науково-практичної конференції; 4 квітня 2023 року, Національний музей літератури України. 2023.

10. Терещенко В., Панченков А., Алгольм М., Лінник О. Мистецтво оцінювання в НУШ. Київ. Видавництво «Юстон», 2024. URL: <https://nushub.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/mystecztvo-oczynuyvannya-v-nush-posibnyk-1.pdf>

Додаткова література

1. Бахтіна Г. П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>

2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. URL: <https://bit.ly/3VRpfYf>

3. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://www.schoolife.org.ua/pidhody-novoyi-ukrayinskoyi-shkoly-abo-shlyah-do-dytyachogo-sertsya/>

4. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.

5. Мирошніченко В. О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності : навч. посібник / за ред. К. О. Баханова. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 296 с.

6. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації / Міжнародний фонд «Відродження», ГО «Смарт Освіта», Мво освіти і науки України. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>

7. Платформа «Освіта для життя». URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/>
8. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7–9 класах у мовно-літературній галузі / автори: Ю. Романенко, І. Старагіна, П. Ткач, Ю. Гайдученко, Л. Лінкевич, І. Клименко, Київ, 2025, 115 с.
9. Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023-2025 роки». Розпорядження КМУ від 03.03.2023 р. №190- р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80/ed20250211#Textm>
10. Формувальне оцінювання: означення, техніки і інструменти : [блог]: україн. версія. URL: <https://formativeasua.blogspot.com/>
11. Як оцінювати в Новій українській школі: мовно-літературна освітня галузь. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/mov-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf>